

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Mag het een staatje meer zijn?

Zandbergen, F.

Citation

Zandbergen, F. (1989). Mag het een staatje meer zijn? *Bestuurskundige Berichten*, 4(5), 14. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233279>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233279>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

MAG HET EEN STAATJE MEER ZIJN?

Dit artikel is een beschouwing van de bezwaren tegen een hereniging van Oost- en West-Duitsland. De beschouwer heeft een wat andere kijk op deze kwestie dan de gemiddelde Nederlander. Het stuk zal voor velen verrassend en hopelijk ook verhelderend zijn.

FRITHJOF ZANDBERGEN

"Ik houd zoveel van Duitsland, dat ik er twee van wil hebben." Zo verwoordde De Gaulle de contemporaine angst voor de hereniging van de beide Duitslanden.

Ook nu is deze angst weer actueel. Dat er teruggedacht wordt aan een militaire overheersing is logisch, al lijkt een economische overheersing reëler. De "Uebermenschgedachte" met de bijbehorende afkeer van anderszijnden is voor velen een reëel angstbeeld wat opdoemt bij de gedachte aan hereniging.

Ook de kreten "Befehl ist befehl" en "Ordnung muss sein" zijn geladen. Het zijn de slagzinnen van de oude Pruisen, de grondleggers voor het idee dat Duitsers met hun niets ontziende drill alles onder de voet lopen.

Een voorbeeld van hoezeer dat leeft is dat tijdens een geschiedenis college wordt gezegd dat het maar goed is, dat de muur er is, anders zouden die Pruisen zo hierheen marcheren. Er wordt echter aan een veel dingen voorbij gegaan.

Ten eerste worden nationalisme en het Nationaal-Socialisme danig door elkaar gehaald. Dat twee grote groepen Duitsers, die veertig jaar gedwongen gescheiden zijn geweest nu samenhorheidsgevoelens hebben, is volslagen natuurlijk. Voor de veertig jaar was namelijk nog een gezamenlijke geschiedenis van luttele eeuwen. Buiten beschouwing gelaten dat er over de grens nog familiebanden bestonden. Dat heeft niets te maken met het zich beter voelen dan anderen. Dat heeft te maken met een gevoel van saamhorigheid, gezamenlijke culturele geschiedenis en dan niet alleen die van de afgelopen veertig jaar. Het is hetzelfde gevoel van "anders zijn" als het gevoel dat de Nederlander Nederlander doet zijn, als en geen Fransman. Anders zou ieder die een volkslied zingt Nationaal Socialist zijn.

Bovendien leeft er onder de twee oorlogsgeneraties zo'n "Mea culpa, mea maxima culpa-gevoel" dat de jongere generaties er ziek van worden. De jongere generaties zijn zich natuurlijk wel degelijk bewust dat er iets vreselijks is gebeurd en dat het ook nooit meer moet gebeuren, en ook waarom. Maar wat ze niet beginnen waarom ook zij, die het alleen maar van horen zeggen hebben, er ook op aangekeken worden.

Ten tweede zal, ondanks veel, dikwijls ook opgeklopte geluiden, het met de "Wiedervereinigung" niet zo'n vaart lopen. In de

DDR is de SED in feite nog steeds aan de macht en zal alles proberen om die te houden. De situatie wordt door sommige DDR-burgers als spookachtig genoemd. De gebouwen van de Staatssicherheidsdienst, Stasi, staan zwijgend toe te kijken naar al dat gekrakeel op straat. Wat er gebeurd in die gebouwen, "niemand" weet het. In feite hebben die diensten nog steeds "Staatsgewalt", macht dus. De openbare verkiezingen worden wel beloofd, maar zal Krenz de oppositie wel een kans geven? Er zijn namelijk ook conservatieve geluiden voor een coalitie van de SED met de oppositie. Natuurlijk is het bereikte al heel wat, maar nu moet het echte werk komen.

Er speelt ook mee dat de DDR niet door het westen onder de voet gelopen wil worden, ook niet door West-Duitsland. Eerst wil men zelf orde op zaken stellen om daarna aan samenwerking te beginnen. Dat dat het makkelijkst gaat met West-Duitsland spreekt vanzelf.

Ondanks alles zijn er toch bepaalde culturele verschillen ontstaan tussen de beiden landen. De weggooimentaliteit is in de DDR onbekend, men heeft een andere, vollere, opvatting van vriendschap, het oorspronkelijke landschap is grotendeels bewust bewaard gebleven en de taal is nog net iets anders, iets ouderwets. Men leeft daar toch nog met een soort oorspronkelijkheid, die in West-Duitsland vervaagd is geraakt. Een ander verschil is de positie van de vrouw, zij is veel zelfstandiger en zelfbewuster, ondanks de grondwettelijke ontkennning daarvan.

Al met al zou het kunnen dat met kennis van het westen op de basis van het oosten, nu met name de DDR een compleet nieuwe stijl van samenleving en staatsinrichting kan ontstaan. In de roes van de afgelopen tijd begint dat idee en gevoel langzaam door te dringen tot de DDR-burgers.

Een andere invalshoek is dat de BRD ook niet in één klap met de DDR problemen opgezadeld wil worden. Zelfs de BRD-economie kan de éénwording niet op korte termijn verwerken. Door rust en afstand blijft het proces beheersbaar. Men kan stapsgewijs verplichtingen aangaan.

Daarbij vormt de zwakke Ost-mark een zwaar probleem voor de monetaire éénwording.

Zo speelt er meer mee dan wat de angstigen denken, maar angst verruimde, geloof ik, nog nooit de blik.

JURIDISCHE PRAKTIJK

Bestuurskundigen in spé zijn zo nu en dan op zoek naar de praktische relevantie van de studie. De auteur van dit artikel is derdejaars student en doet de juridische variant met afstudeeraccent politie en justitie.

PETER DE KRUYK

Ook ik wilde eens wat anders met mijn studie doen. Doordat je altijd maar theoretisch met de stof bezig bent, vergeet je nogal eens dat er een praktijk bestaat waar ook jijzelf ooit in terecht zult komen.

Daarom heb ik de stoute schoenen aangetrokken en aan een met mijn ouders bevriende advocaat gevraagd of ik eens meemocht naar de Raad van State, als hij daar rechtszitting heeft. Zodoende stond ik op 14 november op station Leiden te wachten op de trein waarin ik dhr. A. van Driel zou ontmoeten. Tijdens de treinrit Alkmaar (waar het advocatenkantoor gevestigd is) - Leiden had hij de zaak voorbereid. Als eerste vertelde hij mij dat je als goede advocaat eigenlijk een pleitnota moet schrijven, maar dat hij daar vanwege de grote drukte de laatste tijd geen tijd meer voor kan vinden. In de 20 minuten die de reis tussen Leiden en Den Haag duurt, legde hij mij de zaak uit. Van Driel is gespecialiseerd in het vreemdelingenrecht en zodoende was het ook die dag een zaak die daar aan gerelateerd was.

De zaak lag ongeveer als volgt. Een Engelse vrouw is opgegroeid in Nederland. Nadat ze naar Engeland was gegaan is ze inmiddels alweer 6 jaar in Nederland zonder verblijfsvergunning. Sinds ze terug is in Nederland heeft ze de MAVO gedaan, wat gewerkt en is ze inmiddels in verwachting. Haar vriend waarmee ze in ondertrouw is, is een Iraanse vluchteling. Het probleem is dat de Engelse vrouw geen verblijfsvergunning krijgt. Op het moment wacht ze op het besluit van de staatssecretaris. Dit besluit is tot nu toe steeds geweigerd. De Raad van State heeft echter al uitgesproken dat de staatssecretaris dit besluit wel moet nemen. De zaak van 14 november was echter een zaak waarmee Van Driel probeerde om haar op een andere manier een verblijfsvergunning te bezorgen. Door schitterend samenspel van allerlei wetten en verdragen zoals AROB, EVRM, Verdrag van Rome en het Vluchtelingen Verdrag van de VN, probeerde Van Driel haar als levenspartner van haar vriend geaccepteerd te krijgen. Door het gebruik van deze verdragen kan worden aangetoond dat art. 8 AROB hier van gelding was. Van Driel hoopte dat voornamelijk art. 8.1 c als beroepsgrond geaccepteerd werd. In dit geval gold dat het belang van de overheid veel minder zwaar weegt dan het belang van de betrokkenen. Dus het administratief orgaan heeft niet in alle redelijkheid tot de beschikking kunnen komen (art. 8.1 c AROB). Als dit geaccepteerd zou worden, zou er een

nieuw punt in de jurisprudentie van het vreemdelingenrecht ontstaan.

De zaak diende bij de afdeling rechtspraak van de Raad van State. Het is een meervoudige kamer met drie rechters, één voorzitter en twee gewone rechters. De procedure verloopt normaal als volgt. De advocaat van de appelende partij houdt zijn pleidooi, eventueel onderbroken door vragen of commentaar van de rechters. Daarna houden de vertegenwoordig(st)er van het Ministerie van Justitie en eventuele andere partijen hun pleidooi. Hierna is het woord aan de rechters die door middel van vragen de zaak nog verder proberen op te helderen.

Wat er in dit geval gebeurde was erg ongebruikelijk en staatsrechtelijk interessant. Eén van de rechters kwam gelijk met het voorstel om de zaak te sluiten en stelde voor om de Commissie voor Vreemdelingen zaken advies te vragen. Hij vroeg zich ook af waarom het Ministerie van Justitie dit niet al veel eerder had gedaan. Hierna volgde een erg verwarrende discussie over wat er nu precies moest worden afgesproken over de verdere gang van zaken. Deze discussie was voornamelijk zo verwarrend omdat de gang van zaken zo ongewoon was en niemand er eigenlijk goed op voorbereid was. Zowel de rechter als de vertegenwoordiger van het ministerie zaten er af en toe behoorlijk naast. Wat uiteindelijk is afgesproken is dat de zaak, die deze dag diende, gesloten wordt. Onder voorwaarde dat het besluit van de staatssecretaris nu echt spoedig komt. Als dit besluit negatief uitvalt mag de Engelse vrouw niet uitgewezen worden. Er moet dan een advies worden gevraagd bij de eerder genoemde commissie en zal de Raad van State opnieuw worden ingeschakeld. Het aardige was dat het pleidooi van de heer Van Driel als uiteindelijke conclusie ongeveer hetzelfde voorstel inhield.

Al met al was het een erg interessante morgen. In de trein hebben we alles nog een keer doorgenomen. In Leiden stapte ik uit om rustig naar huis te gaan, terwijl Van Driel de eerste klas in dook om de rest van de dag verder voor te bereiden. Hij had nog twee besprekingen in Alkmaar en een strafzaak in Haarlem.

Ik besloot om de studie nog maar wat te rekken.